

En e-bog fra

ANIS

Se flere titler på www.anis.dk

Denne e-bog indeholder et digitalt vandmærk. Der er ved dit køb indlejret et digital mærke, som kan vise tilbage til dig som køber. Du skal derfor passe på, at andre personer ikke får adgang til en kopi af din fil, da du vil stå som ansvarlig.

Politiske prædikener

Døm ikke, for at I ikke selv skal dømmes.
Matthæusevangeliet, kapitel 7, vers 1.

Politiske prædikener
– der kunne være holdt og burde holdes

Svend Bjerg og Palle H. Steffensen

Forlaget Anis
København 2013

Politiske prædikener
– der kunne være holdt og burde holdes
Svend Bjerg og Palle H. Steffensen

© Forfatterne og Forlaget Anis, 2013
2. udgave 2013

Bogen er sat med Garamond på Religionspædagogisk Center

ISBN-13: 978-87-7457-673-0

Omslag: Mikkel Pape

Alle bibelcitater er bragt med tilladelse fra Det Danske Bibelselskab

Forlaget Anis
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607
www.anis.dk

Indhold

Forord	7
Din økologiske krop	11
Ugudelig tale	15
Kæphesteforklaringen	19
Liberal hattedamemoral	23
Politiske bjælker	29
<i>Citat</i>	34
Sociale mordere	35
<i>Citat</i>	40
Sandflugt	41
<i>Citat</i>	46
Politisk lidenskab	47
Vor private religion	51
<i>Citat</i>	56
Min strukturelle næste	57
Produktionsideologien	63
Værdiløse værdier	67
<i>Citat</i>	72
Lys på stage	73
Politisk moral er, hvad der lykkes, ikke sandt?	79
<i>Citat</i>	84
Nødvendighedens lov	85
Du kan bare tage dig sammen	89
Eftertanke	93
Register	95

Forord

Hvordan kan det være, at de fleste prædikener i folkekirken er drænet for politisk eftertanke? Og hvorfor går det gerne galt, når en prædikant forsøger sig som politisk prædikant? Vi tænker på to typiske fejlskud. Enten nøjes prædikanten med en principiel overvejelse, fx over fjendekærlighed og omsorg for de fattige, men det sker i så almene vendinger, at prædikenen ender i et helvede af abstrakte udsagn, der ikke vedkommer nogen af os. Eller også går prædikanten så ovenud konkret til værks, fx i omtalen af den forurenede Mariager Fjord eller med billeder af amerikanernes beskidte krig i Vietnam, så lige på og hårdt, at menigheden føler sig forulempet, alt mens prædikanten reelt kun får denne ene gang til at demonstrere sit politiske evangelium, derefter vanker der gerne en tjenstlig samtale med biskoppen, exit politiske prædikener af den hyper konkrete type.

Situationen forekommer os lettere tragisk, for sæt kirkens prædikestole var de sidste frie talerstole, der findes og kirken forstod det ikke og greb derfor ikke chancen for at prædike kritisk, herunder samfundskritisk. En sådan mulighed antyder den tyske sociolog, Peter Sloterdijk. Han siger: Hvad nu, hvis der ikke findes nogen modmagt over for den herskende statsmagt, de herskende ideologier og den herskende tidsånd. Han svarer selv, at i et samfund, hvor der ikke længere eksisterer et effektivt moralsk alternativ, og hvor de potentielle modmagter for størstedelen er indviklet i magtapparatet, dér er der ikke længere nogen, der kan blive oprørt over den tonean-

givende magts kynismer. Jo mere et moderne samfund forekommer at være uden alternativer, desto mere kynisme vil det tillade sig selv.

Vi skønner, at potentielle kritikere af samfundet er blevet gjort ret så impotente, fordi de er blevet indkapslet i magtapparatet. Tag blot universiteterne, som i vid udstrækning forvalter uddannelsen af teologer. Universitetets talerstole blev tidligere brugt til kvalificeret kritik af undertrykkende magtforhold, men nu må de universitetsansatte arbejde under de givne markedsvilkår og får ikke fred og ro til at udtænke kritiske alternativer til det bestående. Og hvis de forsøgte, er man over dem som høge med beskyldninger om personlig brist, forsøg på selvpromovering og udbredelse af et politisk ærinde. Kritikken af de intellektuelle er aggressiv.

Andre potentielle kritikere, sociologer, filosoffer og så videre, er blevet ansat i erhvervs- og kirkelivet og kan derfor kun optræde som hofnarre, der udøver minimal kritik af mellemtingene, aldrig af det afgørende og fundamentale.

I denne situation må man efterlyse en uafhængig instans, der kan gennemtænke og formulere den kritik, der er livsnødvendig for et levedygtigt samfund. Sover folkekirken? Er den gået i frivilligt eksil? I strid med sine opgaver?

En gængs teologisk forklaring på folkekirkens politiske tornerose-søvn finder vi hos Luther eller rettere hos hans fejlfortolkere af to-regimentelæren. Luther selv skelnede mellem kirke og samfund, tro og handling, han skelnede vel at mærke uden at adskille. Derfor skal der øves kærlighed i begge lejre, kirken og samfundet, de hænger sammen. Troen åbner en horisont for handlingen, og derpå virker handlingens konsekvenser tilbage på forståelsen af troen. Ansvarlig over for Gud for næstens ve og vel, det er den sande udlægning af samspillet mellem kristelig tro og politisk handling. Derfor skal en given politisk prædiken ikke blot tematisere befalingen om at tro, den eksistentielle side af sagen. I givet fald forestår der også et stort

samfundskritisk arbejde i prædikenen. “Det ene skal gøres og det andet ikke forsømmes” (Matt 23,24).

Men nu til sagen, 16 politiske prædikener og seks citater, som i sagens natur er tidsbundne.

Din økologiske krop

Jesus svarede disciplene: “Timen er kommet, da Menneskesønnen skal herliggøres.

Sandelig, sandelig siger jeg jer: Hvis hvedekornet ikke falder til jorden og dør, bliver der kun det ene korn; men hvis det dør, bærer det mange fold. Den, der elsker sit liv, skal miste det, og den, der hader sit liv i denne verden, skal bevare det til evigt liv.

Den, der tjener mig, skal følge mig, og hvor jeg er, dér skal også min tjener være. Den, der tjener mig, ham skal Faderen ære.

Nu er min sjæl i oprør, og hvad skal jeg sige? Fader, frels mig fra denne time? Nej, det er derfor, jeg er nået til denne time. Fader herliggør dit navn!” Da lød der en røst fra himlen: “Jeg har herliggjort det, og jeg vil atter herliggøre det.”

Folkeskaren, som stod der og hørte det, sagde, at det var torden. Andre sagde: “En engel talte til ham.” Jesus sagde til dem: “Den røst lød ikke for min skyld, men for jeres skyld. Nu fældes der dom over denne verden, og nu skal denne verdens fyrste jages ud. Og når jeg er blevet ophøjet fra jorden, vil jeg drage alle til mig.”

Det sagde han og betegnede dermed, hvordan han skulle dø.

Johannesevangeliet, kapitel 12, vers 23-33.

Billedet af hvedekornet, der falder i jorden og dør, minder om begravelsesritualet: “Af jord er du kommet. Til jord skal du blive. Af jorden skal du igen opstå.” Ritualen bekræfter billedet.

Men før vi fortaber os i de rituelle gåder, vil vi bruge billedet af hvedekornet på kroppen. Der ligger et sundhedspolitisk projekt gemt her. Hvedekornet dør, og det svarer til, at kroppen dør. Den dør dagligt, den slides op, som årene går, indtil der ikke er mere at

give af, kræfterne er brugt op, og så er kroppen hjemfalden til at blive begravet under to alen jord eller blive bisat som aske.

Sådan set har vi ikke en krop, nej, vi er en krop i meget tæt kontakt med naturen om os; vi trækker det samme vejr, luften er vores fælles element; vi er indfældet i naturen, den natur, der omgiver os. Sundhed og sygdom taler vi om, som noget vi er. “Jeg er rask!” “Jeg er syg!” Sproget røber os, for selv om vi også siger: “Jeg har en sygdom”, og: “Jeg har min sundhed i behold” – så afhænger det, vi har, af det, vi på forhånd er.

Billedet af kroppen som et hvedekorn understreger ikke bare vores tætte kontakt til naturen, men fejrer også det overskud, vi sætter i verden, når vi bruger kroppen, altså det vi er, til gavn for os selv og andre. Billedet af hvedekornet taler om et “mange fold”, og det betyder, at kroppen, som vi er, kommer andre mangfoldigt til gode, når vi slider os op af lutter livsgerninger til gavn for andre.

Men nu til det sundhedspolitiske projekt, som ligger i billedet og ritualet, og hvad er så det? Jo, tænk på vendingen: “At hvile i sin krop!” Den, der gør det, forbinder krop med ånd, og ånd er det liv, som strømmer ind i os i en naturlig, skabt rytme: arbejde og hvile, spise og ikke-spise, ånde ind og ånde ud, sove og vågne op. I os har naturen sin egen rytme. Hvedekornet dør og opstår, kroppen hengiver sig i søvnen og vågner op til nyt liv, samtidig med at årene langsomt slider den op.

Det sundhedspolitiske projekt går ud på at respektere den naturlige rytme, som vi med krop og sjæl er indfældet i. Kroppen er vort skabte, økologiske bosted. Og den skal respekteres som sådan. Spis, drik og fortær jordens frugter, så kroppen brænder sit lys med fuld flamme, indtil det brænder ned i naturens orden.

Tænkte jeg det ikke nok, vil du tænke. I spænder jo evangeliet med dets billeder for askesens vogn. Leve alle vegetarer! Spis og drik, ja, men med måde, stor, større, største måde!

Men hvorfor ikke bare spise og drikke, for i morgen skal vi dø? Hvorfor bekymre sig så voldsomt for liv og død? Gælder det virkelig med evangelisten om ikke at elske livet? Den, der gør det, fortsætter evangelisten, skal miste livet. Tænkte jeg det ikke nok, siger du, evangeliet er livsfjendsk, det hader den livsnydelse, der gør livet værd at leve. Før du svinger dig helt op, så tænk lige på følgende.

Vor tid dyrker i det store og hele en sundhedspolitik, der er gennemsyret af bekymringer, som svejses sammen til en veritabel bekymringsideologi.

Vi er blevet bange for kroppen, mærkeligt nok i takt med videnskabeliggørelsen af den. Kroppen opfattes af mange som en risiko. I kroppen tikker hele tiden faren for sygdom og andre gebrækkeligheder, kroppen er som en tidsindstillet bombe. Det er tydeligt, at kroppen er under mistanke for at være vor læsers formodede morder. Kroppen er livets attentatmand, ja den opfattes som en potentiel fjende, eftersom den jo kunne gå hen og blive syg og dø af det.

Sundhedsprofeter i hvide kitler har kronede dage. Tag bare den hvidkitlede sundhedsapostel, der tilmed er professor og en af mange regeringsrepræsentanter for det sunde liv, formand for det nationale råd for folkesundhed og et markant medlem af forebyggelseskommissionen. Samtidig med at hun bekæmper sundhedsindustrien, synes hun at fremme den. I sin sundhedsbrevkasse optræder hun netop med hvid kittel og mikroskop, alle lægevidenskabens attributter.

At kroppen opfattes som en sikkerhedsrisiko gør den til en slagmark for præventive idéer. Og de er mangfoldige. Sund kost, megen motion, løb og gang, ud med rygning og fede spiser, ind med gulerødder, navnlig broccoli, ja, og vær forsigtig med rødvin, kaffe er muligvis rimelig uskadelig, men for megen rødvin går ikke. Man kan ikke være forsigtig nok. Dyrkelsen af sundhed kan unægtelig være til skade for befolkningens mentale sundhed. Et plaget menneske er det menneske, som ihærdigt søger at bevare sig selv. Det ender let i ren selvoptagethed.

Men alle disse forsigtighedsregler giver næring til alle bekymringerne, og var man ikke hypokonder før, så bliver man det senere. Livet er jo for farligt til at leves ud og så alligevel for kostbart til at smide væk. Så jo mere livet sikres, jo mere udsat og ødelagt bliver det. Bekymringsideologien flourer.

Det sære er nu, at den evangeliske sundhedspolitik ifølge evangelisten Johannes, den økologiske politik, den fikseres med ordene: Dø og giv et mangfoldigt liv videre – denne politik er helt fri for angst og bekymringer. Den betragter ikke kroppen som en fjende, men som vort naturlige hjemsted; den drives ikke af frygt for døden, men accepterer den ubekymret; den dyrker ikke askese, men nok den fælles livsnydelse; den er uvidenskabelig, men alligevel livsnær.

Problemet med afslappet at nære vor økologiske krop er en fødevarerindustri og sundhedsprofeter, hos hvem videnskabeliggørelsen er løbet amok, og det skader en krop, der efterhånden ikke aner, om det er sundt eller sygt, det man spiser og drikker. Vi foreslår, at du dyrker din krop med måde og med plads til uprotestantisk at skeje ud, når du for en stund ikke kan eller vil andet. Enhver sin smag. Enhver sit ansvar.

Vi foreslår, at du ryger din pibe i fred og dyrker livet livligt med andre.

Amen